

PARTICIPACIJSKE SEMINARSKJE PRAKSE U NASTAVI IOI-KOLEGIJA

JADRAN KALE

Muzej grada Šibenika, *The Museum of Šibenik*
Sveučilište u Zadru, Odjel za etnologiju i kulturnu antropologiju
University of Zadar, Department of ethnology and cultural anthropology

---

UDK: 371.3

Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*

Primljeno / *Received*: 31. X. 2009.

U članku se izlažu inovativno ostvareni načini participacije, simulacije i glume u nastavi kakvi su u uvodnom nastavnom predmetu preddiplomskog studija izabrani kao prikladna sredstva za dosizanje postavljenih pedagoških ciljeva. Kao gradivo korišteno u ovakvim seminarskim razradama poslužili su povijesni i kulturni sadržaji kakvi su studentima lako shvatljivi, a opet u izravnoj vezi s predmetom stručnog interesa. Periferno su dotaknuti i s ovakvim vidom nastave povezani dijelovi najbližih drugih nastavnih predmeta. Nakon izlaganja ostvarenih sadržaja sažete su i današnje spoznaje o dosezima, ograničenjima i perspektivama ovakvih načina sveučilišne nastave.

KLJUČNE RIJEČI: *etnologija, inovacija, iskustveno zasnovana nastava, kolaborativna nastava, kultura, seminar, simulacija i gluma*

UVOD

Otvaranje novog studija etnologije, drugog u Hrvatskoj nakon otvorenja etnološkog studija na Sveučilištu u Zagrebu 1927. godine, u ovoj je struci, koja je posvećena istraživanju kulture nastavnike novog Odjela Sveučilišta u Zadru 2005. godine suočila s nekoliko specifičnih potreba.¹ Za razliku od mnogih bliskih studija u etnologiji se studente uvodi u znanja i umijeća koja nisu izravno predstavljena u prijašnjoj izobrazbi. U povezivanju novog znanja s prethodnim taj je izostanak poznatih predložaka mogao otežavati bliskost studenata s temama zadanim kurikulom. Okolnost da se radi o posve novom odjelnom studiju u dvopredmetnom načinu studiranja istaknula je važnost trajne zainteresiranosti, motiviranja i zadržavanja najperspektivnijeg dijela već od prvih godišta ne bi li se nastavničko osoblje što prije popunilo i asistentskim i novačkim kadrom iz domicilnog studija. Uz nastavnička ojačavanja iz natječaja provedenih u međuvremenu, ovim bi se putem moglo očekivati dozrijevanje budućeg nastavnčkog i istraživačkog kadra senzibiliziranog za kurikulne obojenosti i područne specifičnosti novog odjelnog studija.

Kohezijski lijepak koji bi omogućio postizanje i ovog, među svim ostalim redovitim pedagoškim ciljevima, bio je trovrstan. Zbog lake nastavne usporedivosti u

¹ O nastanku studija v. Kale i Lulić-Štorić (2001).

dvopredmetnom načinu studiranja najvažnija je kakvoća nastave, kako u frontalnoj metodici predavanja *ex cathedra* tako i u drugim nastavnim oblicima. Napose u seminarskom dijelu nastave bilo je važno razvijanje konotacija kolegijalne povezanosti i zajedničkog rada. U svakoj vrsti nastave, no opet naglašeno tijekom seminara, poticajnim se pokazalo uopće podcrtavati ambijent kolegijalnog respekta, validnosti i digniteta zajedničkog nastavnog poduzimanja.

Kombiniranje ovih potreba postavljenih pred započetu nastavu determiniralo je planiranje i izvedbu uvodnog nastavnog predmeta, koji je u amerikaniziranom žargonu nastavnika i studenata obično zvan 101-kolegijem. Stoga ćemo na ovome mjestu izložiti prakse i dosegnute učinke nastave 101-kolegija i odgovarajućeg metodološkog nastavnog predmeta, što su održani u prvom preddiplomskom trogodištu. Može se pretpostaviti da će ovaj prikaz biti od koristi, kako u nastavi etnologije i tzv. sestrinskih znanosti² tako i u nastavi kulturnih studija, sociologije kulture i specifičnih kulturoloških subdisciplina. Predstavljanje izvedenih pedagoških praksi u ovom članku zaključujemo uspoređivanjem s relevantnim pedagoškim kategorijama.

PISANJE RODOVNIKA

Nastavna praksa na koju se nastavlja ovaj pedagoški zadatak bila je održavanje nastavnog predmeta etnoloških osnova za studente arheologije od nastavne godine 1996/1997. Pisana aktivnost koja je odatle zadržana bilo je studentsko pisanje osobnog rodovnika.³ Budući da je popunjavao stvarnim podacima, bez pseudonima, zbog moguće osjetljivosti osobnih podataka, na samome je početku ove aktivnosti istaknuto da rodoslov na koncu ostaje u posjedu svojega pisca. Pisanje rodovnika se potvrdilo kao dobar način uopćavanja i aktualiziranja apstraktnih pojmova iz nastave. Pišući svoj rodovnik, ne može se ostati ravnodušan i neuživljen jer je polazna točka rodoslovnog stabla Ego, tj. likovni znak s vlastitim imenom i godinom rođenja.⁴ U isti se mah namiče i metoda ozbiljnost, jer valja naznačiti vrela upisanih podataka (osobno pamćenje, razgovori, osobni ili javni dokumenti). Ostanak rodovnika u vlastitim rukama nakon studija ne mora ostati samo uspomena na studentske dane, u svojoj obitelji to je metoda svjedodžba i poticaj za upotpunjavanja ili za druge primjene sposobnosti stečenih studijem.

Među studentima arheologije zahvalan je bio materijalni aspekt, poput naslijeđivanja određenog predmeta (s razlikama u značenju patrilinarno i matrilinarno naslijeđenih predmeta), njihova nelokalna proizvodnja ili načini stjecanja i razmjene. Na 101-seminaru taj se aspekt proširio individualizacijom materijalnih uspomena na pojedince ili naraštaje iz rodoslova, osobnim izborom i donošenjem jednog takvog karakterističnog predmeta te studentskom simulacijom njegove muzejske inventarizacije.⁵

Rokovnički je rodoslovlje bilo uređeno tako da se tijekom izbivanja s nastave među članovima svoje obitelji rodovnik može provjeriti i popuniti, a neposredno pokazivanje

² O etnološkoj nazivnoj raspravi i mijenjanju naziva odjela i studija v. Kale (2009).

³ U jednom je slučaju iz osobnih razloga bilo prikladnije koristiti jedan publicirani rodovnik.

⁴ Znakovi su prilagođeni iz Finnegan i Drake (1994: 88).

⁵ Usp. Čorak (1991). U eventualnoj rokovničkoj nevolji s donošenjem predmeta u izvedbi ovakve vježbe moguće je otpočetak ciljati i na ulomke usmene predaje poput pripovjednih karakterizacija, pamćenih anegdota itd.

i predstavljanje izabranog predmeta i njegova kulturnog konteksta moglo je uslijediti nakon druge takve izbivajuće prigode ako se donosio od kuće. Nakon prvog ispisivanja rodovnika slijedili su zadatci:

- pobrojavanje vrsta izvora
- pobrojavanje dohvaćenih uspravnih i pobočnih koljena
- konstatiranje raznovrsnosti djevojačkih prezimena
- utvrđivanje bračnih povezivanja s bližim ili udaljenijim sredinama⁶
- označavanje mobilnosti pojedinaca i življenja van mjesta rođenja
- sjećanja o ambijentima i povodima upoznavanja
- rjeđi sljedovi, poput ženidbi braće za sestre ili brata i sestre za sestru i brata
- generacijske ustaljenosti načina imenovanja
- generacijske razlike među imenima (prevladavanje svetačkih, narodnih ili stranih)
- načini nasljeđivanja, rodne i radne razlike, nasljedstva po vrstama baštine
- označavanje nekrvnih povezivanja i svadbenih počasti
- povlačenje crtanih linija među punim linijama naraštaja za razdoblja društvenih kriza i ratova
- utvrđivanje moguće povezanosti posebnih likovnih znakova za mrtvorođenu ili umrlu djecu ili prisustvo ili odsustvo nekrvno vezanih ukućana i ustaljenih sezonskih partnera ili pomagača s prethodnim linijama.⁷

Dobra polazna točka za seminarski rad bilo je studentsko precrtavanje svojih rodovnika na dijelovima ploče, tako da se u isti mah moglo uočiti i raspravljati sličnosti i razlike rodoslovnih shema. Kao što je među studentima arheologije iz ranije nastave rodoslovna vježba omogućila materijalnom predmetu živo asociirati društveni i kulturni kontekst, sličnom se korisnošću potvrdila i u 101-nastavi etnologije. Pogled na povijesne procese i pripadne kulturne promjene na ovaj je način mogao postati osobnim i proživljenim pogledom kakav podrazumijeva i osjetljivost za kulturnu dinamiku. Razgovor kroz rodoslovne termine ujedno je otvorio i prostora za osvježanje srodničkim pitalicama.⁸

TERMINOLOŠKA KOMBINATORIKA

Kretanje kroz rodoslovnu vježbu i ovladavanje istovremenog gradiva s predavanja omogućili su iduću seminarsku aktivnost. Riječ je o dijaloškoj kombinatorici kojoj je cilj bio olakšati i istančati korištenje stručnog nazivlja, potaknutoj odgovarajućim poglavljem udžbeničkog teksta (Its, 1974: 39-68). Nakon definicija izloženih na predavanjima, na ploči su tijekom seminara ispisani idući stupci po uzoru na gramatičke vježbe pri učenju stranog jezika:

⁶ Predložak u Finnegan i Drake (1994: 114).

⁷ Uz asociiranje ekonomski nesklonih razdoblja ovakva vježba otvara i puteve propitivanja bioloških i kulturnih zadanosti (razlika između članova obitelji i ukućana, obiteljska pozicija usvojenih, uloga kućnih pomoćnika).

⁸ Npr. je li moguće da dva čovjeka koja nisu u rodu imaju istu sestru, je li moguće da čovjeku bez brata i sestre tuđi otac bude sin svojeg oca, ili što su srodnički sebi sinovi iz brakova dvojice muškaraca s dvije sestre. Svaka od ovih pitalica, uz studentske likovne rekonstrukcije srodništava na ploči predavaonice, lako pobuđuje diskusiju i nadmetanje rješenjima.

Tablica 1. Sintaksna vježba terminologije kulturnih pojava

Narodna	kultura	(se)	akulturira	zbog	industrijalizacije.
Nacionalna	civilizacija		enkulturira	uslijed	socijalizacije.
Etnička	uljudba		integriira	radi	kolonizacije.
Etnijska	tradiciija		fragmentira	usuprot	urbanizacije.
Demoska	običaj		dezintegriira	protiv	demokratizacije.
Etnicitetska	predaja		adaptira	pomoću	partikularizacije.
Populacijska	moda		adoptira		osamostaljenja.
Popularna	ceremonija		akomodira		integracije.
Seljačka	obred		prenosi		izolacije.
Seoska	ritual		etnocentriira		adhezije.
Pučka	tabu		relativizira		difuzije.
Ljudska	geneza		alijenizira		tradicionalizma.
Društvena	arhetip		anomizira		konzervatizma.
Obiteljska	simbol		tribalizira		tribalizacije.
Rodovska	znak		retribalizira		retribalizacije.
Plemenska	zajednica		tradicionalizira		dekulturacije.
Fratrijska	izolat		konsolidira		revitalizacije.
Kastinska	relikt		revitalizira		interakcije.
Endogamna	survival		asimilira		sukcesije.
Egzogamna	sinkretizam		primitivizira		inercije.
	funkcija		sofisticira		inertnosti.
	struktura		urbanizira		invencije.
			ruralizira		inovacije.
			socijalizira		
			sinkretizira		
			konvergira		
			dijakronizira		
			sinkronizira		
			simbolizira		
			konvertira		
			difuzira		
			diseminira		
			distribuirira		
			paralelizira		
			inovira		
			inventira		
			reducira		
			migrira		
			emigrira		
			imigrira		

Studentski je zadatak bio isprobavanje sintakse, počevši s besmislenim rečenicama neodrživa značenja a tako i konstatacija koje bi se mogle vezati npr. za ilustrativne točke viđenih rodoslova ili iz općepoznatih primjera i dnevnih aktualnosti. Vježbom se pokušalo pomoći u izradi nastavnog pomagala koje bi poravnavanjem riječi u okrećućim koncentričnim krugovima dovodilo do sintaktičkih kombinacija, no to nije uspjelo ni u fizičkom ni u računalnom obliku. Kombinatorika je imala i usputni povoljan učinak postizanja radne atmosfere laboratorija u kojem se kroz igre značenja iskušavaju specifične težine i obilježja radnog gradiva te kroz lošije i bolje pokušaje s vremenom tim kvalitetnije izgrađuje uspjela pojmovna cjelina.

SIMULACIJA I GLUMA

Za simulacijom se poseglo već u dijelu nastave za studente arheologije.⁹ Kombinatorička igra s nazivima kulturnih pojava omogućila je razradu složenije seminarske aktivnosti u istom smjeru. Prilikom definiranja predajnih kategorija poput bajke, mita i legende, ilustrirajući ih primjerima modernih žanrovskih ostvarenja koja podražavaju njihovu strukturu,¹⁰ studentima je zadano pisanje vlastite naracije strukturirane po pripovjednim načelima otprije definiranih oblika. Tadašnja pojava internetskog servisa kolaborativnog pisanja tekstova na odredištu docs.google.com omogućila je skupno nastajanje naracije,¹¹ nakon što se polazna tema u seminarskoj raspravi probrala među svim pojedinačno predloženima. Razrađivanje polazne teme trebalo je jasnoćom pratiti strukturne predloške, u prikladnim narativnim situacijama iskoristiti otprije poznate termine kulturnih pojava i biti pisano u dijaloškom obliku. Tijekom postupnog internetskog pisanja udio je trebao uzeti svaki student, a nastavnikovo se sudjelovanje ograničilo na razdiobe teksta i sugeriranje stilskih jasnoća. Završni oblik teksta imao je biti igrokaz u kojem bi udjela također mogli uzeti svi studenti seminara, sa studentima drugih godina (osim u vrijeme prvog godišta studija) i ostalim nastavnicima kao gledateljima. Nakon polaznog zajedničkog odabiranja osnovnog zapleta stvaranje naracije bilo je posve u studentskim rukama. Poticaj ovakvu završnom obliku aktivnosti bio je opis seminara Edwarda Muira, poznatog povjesničara koji na gradivu iz mletačkih arhiva uspješno primjenjuje kulturno-antropološku metodologiju, na kojem studenti uzimaju uloge iz dijaloških tekstova u sudskim zapisnicima parnica iz vremena renesanse (Bain, 2004: 106).¹²

⁹ Budući da je nastava programski bila zadana kao predavanje i vježba, umjesto financijski nedohvatne etnoarheološke vježbe izrađivanja posuda po doskora održanim nedalekim lokalnim lončarskim tradicijama na Ižu i u Erveniku, primijenila se simulacija studentskog oživljavanja zamišljenih likova iz arheoloških kultura u prvom licu pripovijedanja.

¹⁰ Korišteni su rezultati filoloških konstatacija "visoke mitogenosti kinematografa" i "mitoložnosti" policijskih i detektivskih ciklusa s novom pojavom "autorskih mitova" iz trivijalne produkcije masovne zabave (Lotman, 1988: 59).

¹¹ Kolaborativno pisanje Googlovih dokumenata otvoreno je u ljeto 2006. godine nakon korporativne akvizicije tvrtke Upstartle s njenim programom Writely otvorenim godinu dana ranije (en.wikipedia.org/wiki/Google_Docs, datum zadnjeg posjeta 30. listopada 2009.). Internet je u vlastitoj nastavi

korišten sa serverski postavljenim silabom od 16. listopada 1998. i podsjetnikom za predavanje o stručnim internetskim sadržajima od 21. listopada 1999., isprva u multimedijalnoj dvorani zadarske Gradske knjižnice a kasnije u predavaonici 39 Novog kampusa.

¹² Muir je profesor na istom Northwestern University na čijoj je dramskoj sceni 14. i 15. V. 1988. godine izvedena drama koja je prethodno objavljena u stručnoj periodici, "On the Work of Talk: Studies in Misunderstandings". Radi se o dijaloškom odnosu pacijenata i liječnika nad netočnom dijagnozom. Praksa ove sveučilišne scene već je otprije bila prepoznatljiva po tome što su "djela prilagođavana za izvedbu ne putem scenske glume, već prenošenjem čitave priče na scenu. Izvođeni su i dijelovi naratora i narativna sredstva poput 'ona je rekla' i 'on je rekao', kao i druge uvriježenosti iz pisanih tekstova" (Paget, 1990: 138).

Da bi se kapitalizirao kreativni učinak skupnog studentskog pisanja, iz literature su odabrani poticajni predlošci. Pristupajući istraživanju kulture, u punoj se mjeri kanilo iskoristiti "narativni konstrukt stvarnosti" (Bruner, 2000: 139-157), a neposredni je povod bila etnologova biografska evokacija osobnog doživljaja književnog fabuliranja.¹³ Osim striktno strukovnih navoda iz formalističke analize Afanasjeva korpusa ruskih bajki od V. J. Proppa¹⁴ i analize mita iz čuvene studije J. Campbella, pridodane su pripovjedne analogije iz hagiografija starijih od XI. st. po analizi A. G. Elliotta, kao i iz analize 377 biografija političkih vođa iz pera A. Ludwiga.¹⁵ Raznovrsni predajni i spisateljski žanrovi sa svojim karakterističnim sižejnim preklapanjima smjesta su otvarali put i raspravama drugih žanrovskih sličnosti i poklapanja. U polazištu ove vježbe bilo je važno istaknuti kako nas ne zanimaju analitička istjerivanja faktičkih istina ili kritika izvora, već upravo uočavanje narativnog ključa efektnog pripovjednog uopćavanja kao potentnog predmeta interesa – Campbellova "monomita",¹⁶ ili monokromnog kolora svetačkih legendi, kako je to sažela A. G. Elliott, u kojem čitanje jedne priče o junaku znači pročitanoost svih junačkih priča (1987: 2). Realni folklorni potencijal ovakvih pripovjednih oblika Elliott je ocijenila na ovaj način:

"Although many (but not all) saints were in fact historic figures, the subject of how the lives of some saints are fabulated is more a branch of folklore or mythology than a historical discipline. Folklore has been seen as popular, unscientific, and unhistoric, none of which characteristics recommended it to the positivist scholarship of prior decades. From my point of view, however, it is precisely this relationship that yields some of the richest fruit. Saints were heroes, no different in the popular imagination from many other beloved figures of story and legend. They worked wonders, defeated the forces of evil, and earned their just reward at the end of a life of trial. Moreover, while every man might not realistically aspire to winning the hand of a princess and acquiring a kingdom, all might hope to resist the wiles of the devil and attain the kingdom of heaven. (...) The martyrs were the first heroes of Christianity. Accounts of their lives conform to a pattern of binary opposition in which values are not shaded by absolute. As a result, these tales are structurally simpler than the later stories of the desert hermits. Their strong, positive ethos is well suited to a polarized society of conversion and/or conquest. They have features in common with the later medieval epic, and their appeal, I suggest, increased at a period of great stress and religious confrontation, the Crusades, the very time in which the Old French epic flourished as well." (Elliott, 1987: 7, 13)

Na ovaj način za seminarsku je aktivnost priskrbljen punovrijedan predmet etnološkog interesa s interdisciplinarnim potencijalom i potvrdom validnosti vlastitog strukovnog

¹³ "Moj habitus je obrazovala jedna literarna stvar, a to je Defoev 'Robinson Crusoe'. Mene je toliko impresionirao da sam ga ja ne znam koliko puta pročitao (...)." Milovan Gavazzi (1895.-1992.) u filmskom intervjuu Ivana Hetricha (1921.-1999.) iz njegova dokumentarnog niza razgovora sa zaslužnim seniorima pod naslovom "Srdačno vaši" koji je emitiran na nacionalnoj televiziji 1983. godine.

¹⁴ U međuvremenu su internetski raspoloživi proppijanski generatori fabule, v. http://www.brown.edu/Courses/FR0133/Fairytales_Generator/gen.html i http://www.stonedragonpress.com/vladimir_propp/propp_generator_v1.htm (datum zadnjeg posjeta 26. listopada 2009.).

¹⁵ Shematski prikaz je uvršten u Ludwig (2002: 81).

¹⁶ "It is necessary for men to understand, and be able to see, that through various symbols the same redemption is revealed" (Campbell, 1973: 389).

očista. U idućoj tablici sažeto su predočena ova pripovjedna strukturiranja, koja su poslužila kao predložak. Tablica odgovara obliku i sadržaju kako je bio ispisan na ploči u seminaru.

Originalno skupno pisanje po uzoru na poznate pripovjedne forme s ciljem seminarskog scenskog izvođenja pokazalo se zahvalnom nastavnom aktivnošću. Najvažniji je seminarski učinak bio uvlačenje svakog polaznika, u važnijem dijelu tijekom pisanja a predstavljajući i za samog izvođenja. Neobičan moment djelotvornog zajedničkog pisanja ne bi se mogao postići bez odgovarajućeg internetskog sredstva i svačijeg pristupa umreženim računalima.¹⁷ U razdoblju od pet seminarskih termina, koliko je u načelu trajalo pisanje od izbora zapleta do izvođenja igrokaza, više bi se puta pokazalo zahvalnim raspraviti doličnost predmeta našeg interesa – u rasponu od svetih spisa raznih kultura, općepoznatih legendi do modernih filmskih ili književnih uspješnica, trivijalne literature i same novonastale seminarske pripovijesti. Nesvakodnevnost ciljane dramske forme u visokoškolskoj nastavi poticala je kreativnost i stvarala širi prostor za primjenu pojmova naučenih na predavanjima. I u ovom slučaju konvencija se potvrdila kao majka invencije (Bruner, 2000: 147). Korištenje glazbene kulise dramatskog zapleta znalo je dovesti i do uočenih mogućnosti za jednostavnu instrumentalnu pratnju, poput gitare, ali se u tome nije uspjelo. Osim scenskog konteksta glazba u kulisi ove skupne naracije otvara put izvedbenoj aktualizaciji naučenih značenja iz konotativnog kruga običaj-ceremonija-obred (ritual).¹⁸

Druga je okolnost ovakve seminarske aktivnosti iz zimskog semestra bila izvođenje igrokaza pred božićnu nastavnu stanku, tako da je ovaj interni scenski događaj bio efektinim povodom za okupljanje svih godišta studenata i nastavnika u atmosferi predblagdanskog domjenka i zajedničkog fotografranja. U nastavi lišenoj cikličkih predavanja na kakvima bi se mogli redovito susretati studenti različitih (ili svih) godišta, na ovaj se način polučio i dobar povod za ovakvo okupljanje s nesvakodnevnim i originalnim povodom. Reakcije tijekom izvedbe, nagrađivanje izvođača pljeskom i kasnije konverzacijske usporedbe s prijašnjim seminarskim izvedbama odavale su priznanje studentskom trudu i namicale kohezijski efekt zajedničkog nastavnog poduzimanja. Studenti svoj tekst nisu učili napamet, već su čitali dogovorene uloge s umnoženog lista na kojem je sadržaj igrokaza bio ispisan s obje strane papira. Izmjenjivanjem naratora i zbornih glasova u pripovjednoj se strukturi, koja ne uključuje svih dvadesetak likova, uspjela svakome naći uloga.

Na konkretnim je tekstovima nastavne godine 2006./2007. internetski radilo 19 pisaca s 5 nastavnika u fakultativnom statusu čitatelja, a 2007./2008. godine ukupno 34 pisaca s 6 nastavnika u fakultativnom statusu čitatelja. U prvom igrokazu junakinja Amala zbog niza nepovoljnih promjena u svojoj sredini kreće da stekne spasonosna znanja na studiju gdje u novoj sredini s drugim studentima raspravlja neobičnosti ishrane, glazbe i odijevanja, i u tim razgovorima saznaje za postojanje čudesnog indeksa koji bi joj omogućio rješavanje teškoća njenog naroda. Stari profesor joj pomaže savladati tri kušnje i završnu borbu s Duhom prošlosti, kažnjenom dušom prijašnjeg studenta koji čudesni indeks nije

¹⁷ Za studente koji nisu imali drugog pristupa, na raspolaganju je bila informatička učionica u Novom kampusu gdje je smješten i odjel sa svojom predavaonicom.

¹⁸ Seminarsko poigravanje s obrascem ceremonijaliziranja iskorišteno je pri postavljanju "šupljeg

kamena" iz novigradske kuće kao izložka na postamentu u predavaonici 21. prosinca 2006. godine. Donošenje izložka je uslijedilo nakon studentova prijedloga i seminarskog obrazlaganja njegova značenja. Izložak se sa svojom legendom od tada trajno nalazi kod vrata predavaonice.

Tablica 2. Usporedba pripovjednih kulturnih obrazaca pred početak cjelosemestralne seminarske vježbe uz etnološki 101-nastavni predmet.

	Rastanak	Putovanje
Bajka	Nanošenje štete. Posredovanje, početak suprotstavljanja. Odlazak od kuće.	Prvi darivateljev čin. Junakova reakcija. Ovladavanje čudesnim sredstvom. Putovanje k odredištu.
Mit	Početak avanture; pojava vodiča koji najavljuje junakov životni preokret. Početno odbijanje poziva.	Nadnaravna pomoć zaštitničkog lika i darivanje amuleta. Prva kušnja na ulazu u područje većih moći. Junakovo samouništenje (gutanje od životinje) i obnavljanje.
Hagiografija	Jedinac ili nadareno novorođenče. Bijeg sa vlastite svadbe; skroviti odlazak i uloga stranca kao pospješitelja odluke o odlasku.	Samotno putovanje, konverzija na putovanju. Preživljavanje bez jela i pića, opstanak u ćeliji. Opstanak u pustinji, pustinjakov neobični pomoćnik (život među životinjama, pokazivanje puta); simbolična smrt (asketsko samokažnjavanje: pustinja, ćelija, grob), prerašavanje (zarastanje, nepresvlačenje).
Biografije vladara	Biografsko redigiranje običnosti i fabriciranje pripovijesti o djetinjstvu, ali naglašavanje skromnog podrijetla i materijalne oskudnosti. Odbijajući odnos s ocem. Djetinje nadarenosti (jezici, pamćenje, govorničtvo, predvodništvo).	Zatvoreničko usavršavanje. Izdvojenost ili izgnanstvo; mučenje. Pokušaj atentata, legende o atentatu. Uloga savjetnika i pomoćnika pri usponu na vlast. Ratne epizode i neposredne bojne zasluge. Vodstvo u građanskom ratu ili puču.

Izvori:

Bajka: Propp (1982),

mit: Campbell (1973),

hagiografija: Elliott (1987),

biografije vladara: Ludwig (2002).

Postizanje cilja	Povratak
Posredovanje. Postavljanje teškog zadatka. Obilježavanje junaka. Borba s protivnikom. Rješavanje zadatka.	Otklanjanje nevolje. Povratak, proganjanje i spašavanje junaka. Neosnovani zahtjevi lažnog junaka. Prepoznavanje stvarnog junaka. Junakova preobrazba. Kažnjavanje lažnog junaka ili protivnika. Svadba ili krunidba.
Zadatci za junaka i njegova provjera. Susret s boginjom. Žena kao iskušavateljica; očevo iskušavanje junaka. Postignuće zadanog cilja.	Ustuknuće pred povratkom. Povratak u junakov svijet, zajedno s trofejem. Potjera nesklonih likova; pomoć ostavljanjem predmeta za njihovo usporavanje ili podizanjem prepreka iza junaka; čudesni let. Pomoć izvana pri junakovom povratku. Povratak preko granice svjetova.
Svjedokov nalazak prazne svečeve pećine ili ćelije, nalazak leša.	Zamjena identiteta, čudesno prepoznavanje. Neobično pojavljivanje. Čudesno namicanje hrane. Nenačeto tijelo pokojnika.
Osvajanje vlasti prije starosti. Vladareva vitalnost (prosjeak broja potomstva za monarhe od 30 djece ili za tirane od 28 djece). Kult vladareve osobe (88% vizionara, 83% monarha; ostanak na vlasti uz kult vladara prosječno 18 god., odn. 7 god. bez njega).	Urote i svrgnuće. Abdikacija ili izborni poraz. Zabrane, zatvor. Izgnanstvo nakon vladavine. Umorstvo ili pogubljenje.

koristio za opće dobro.¹⁹ Osvojivši ofucani studentski indeks koji se uz profesorovu pomoć preobražava u čudesni, Amala se vraća svojim i pomaže shvatiti stvarnu narav događanih promjena.

U zaplet je utkan niz terminoloških oslonaca iz nastave, od pobrojavanja promjena u kulturi Amalinog naroda do vrsta kulturnih interakcija studenata iz raznih krajeva. Prenosim karakteristični odlomak ovog kolektivnog teksta:

(Stari profesor objašnjava Amali:) "[Čekaju te] adaptacijska i adopcijska kušnja u kojoj se provjerava koliko su se studenti uspjeli prilagoditi novoj sredini, fakultetu i studentskom domu te koliko su uspjeli usvojiti pravila ponašanja i ispunjavati obveze na fakultetu, arhetipska kušnja koja se odnosi na pojedinačnu rekonstrukciju prvih usmenih predaja iz naroda, te revitalizacijska kušnja u kojoj svatko proučava svoje izvorne običaje i nastoji ih oživjeti te grupno prezentirati."²⁰

U drugom je slučaju pisanje igrokaza koincidiralo s predizbornom kampanjom, pa je među raznovrsnim prijedlozima nakon raspravljanja izabran tomu asociran zaplet: u zaboravljenom rudniku usred planine patuljak je kroz tajne tunele osluškiavo želje naroda i ispisivao zlatni listić za koji su se krenuli jagmiti svi izborni kandidati, ali ga je uz pomoć jabuke sa stabla usputne zahvalne starice dobio i do grada donio samo Baldo, ponovno ga uspijevajući osvojiti nakon gubljenja u vjetru i urušavanju mosta pred njegovim oponentima uz naklonost Vodene princeze. Njegovo ispunjavanje zapisanih narodnih želja dovodilo je do nestajanja jednog po jednog retka i do sve veće vrijednosti listića. U tekst je uvrštena patuljkova inovacija, reintegracija naroda, revitalizacija zajednice, adopcija običaja i sl. Igrokaz je bio podijeljen u tri čina (polazak, planina i grad), svaki sa svojim pojednostavljenim kulisama koje su unaprijed skupno uređene.

U studentskim tekstovima, kojih je pisanje uslijedilo do konca semestra, to više su se nalazili dobro korišteni termini iz stručnog pojmovnika, olakšavajući kasniju nastavu. Preostala simulacija iz seminarskog okružja bila je vezana za provježbavanje etnografskih tehnika intervjuja, pri čemu je nastavnik preuzimao ulogu lokalnog kazivača. Jedan put

¹⁹ Ovakav studentski zaplet podsjeća na dramu "Educational Birds" koju je američka sociologinja Laurel Richardson objavila u vodećem metodološkom časopisu 1996. godine. U njenoj fabuli Profesorici Z. kolege listom odriču mjesto poezije u strukovnom diskursu sve dok se pred zborom sociologa ne pojavi pokojni autoritet ("Moj Bože, to je Lundberg, nazad iz mrtvih! Sami otac operacionalne definicije... Pozitivistički Oče koji sada hodaš zemljom, podsjeti nas opet što to sociologija jest!") i razriješi da sociologija jeste ono što sociolozi rade (Richardson, 1996). Drama je uvrštena u četverosveščanu etnografsku hrestomatiju iz nakladnog niza *Sage benchmarks in research methods* (Bryman, 2001).

²⁰ Ove je kušnje u zajedničkom tekstu nadopisao student I. B. Računalna evidencija nastajanja ovog teksta je od ukupno 5014 pojedinačnih revizija njegov prinos utvrdila u 430 promjena. Ovakve revizije ne podrazumijevaju pojedinačna prijavljivanja pred pisanjem ili unos jedne

rečenične cjeline, već razmake između korisničkog ili automatiziranog memoriranja teksta. To znači da je računalno memoriranje uključivalo i spremanja usporednih izmjena više istovremenih korisnika, tako da brojanje revizija nema apsolutnu već orijentacijsku vrijednost. Veći udio evidentiranih promjena u tekstu imala su dvojica studenata (984 i 695 pojedinačnih promjena), no uz obvezno sudjelovanje pred početak vježbe važnim je istaknuta kakvoća teksta i njegova važnost u ukupnom pripovijedanju čime se ravnalo i u odmjeravanju udjela u ukupnoj ocjeni. Softversko rješenje uvida u promjene teksta nije posve praktično za ovakva pretresanja u nastavnoj primjeni. Pred početak je važno da se studenti ne prijavljuju pod pseudonimima ili preklapajućim imenima, dok na koncu jedan arak ovog dokončanog teksta u svim svojim revizijama linearno zaprema sto puta dulji sadržaj (dokument u obliku za tekstni procesor Word obima 5 MB).

Slika 1. Starije godište studenata u gledalištu predblagdanskog seminarskog igrokaza. Sprijeda se vidi kraj kulisa – plavi papir koji dočarava planinski potok.

koji je kao poticaj ili predložak ostajao otvoren za nadograđivanje simulacije i glume kao nastavne metode, nije iskorišten – riječ je o odigravanju već postojećih dramskih tekstova napose prikladnih za ovu svrhu. Tu se prije svega radi o dvočinki koju je australski pisac David Williamson pod naslovom "Heretik" napisao na osnovi života socijalnog antropologa Dereka Freemana, praizvedenoj na kazališnoj sceni sidnejske Opere 28. ožujka 1996. godine.²¹ Debata koju je Freeman pokrenuo objavljivanjem svoje analize terenskog rada i disertacijskih zaključaka Margarete Mead na osnovi kojih je nastala čuvena monografija *Sazrijevanje na Samoi*, vjerojatno je najburnija pojedinačna polemika u kulturnoj antropologiji i sestrinskim znanostima tijekom XX. stoljeća uopće. Izvođenje ove drame ili njenih dijelova bio bi koristan događaj u diskursu nastave ili struke uopće, ali izvan samog prvostupničkog dijela studija. Ozbiljnost teme i podrazumijevano predznanje, što u australskoj javnosti s poznatim nacionalnim istraživačem nije predstavljalo poteškoću, otežalo bi npr. scensku rekonstrukciju rasprave Meadove i Freemana na studentskom seminaru u Canberri 11. studenog 1964. godine s konca prvog čina (Williamson, 1996:

²¹ Williamson je poznati scenarist, između ostalih i za film "Galipolje" iz 1981. godine. "Heretik" je napisan u suradnji sa samim Freemanom.

Bilo je lako pretpostaviti da bi ovako neobična molba za seminarsko ugošćavanje raspoloženog umirovljenog inspektora mogla zapeti zbog inih nejasnoća ili nedoumica, pa je nisam postavio izravno. Međutim, posredno raspitivanje preko veteranskih suboraca iz policije nije dalo rezultata.²⁵

U ostalim primjerima seminarskih načina familijaliziranja od poznatog k sadržaju pedagoških ciljeva (Kyriacou, 2001: 43) korišteno je još nekoliko sredstava. Nakon jedinice predavanja o materijalnoj kulturi u seminaru se krenulo od stavljanja svačijih ključeva na jedan stol, ustanovljavajući npr. da najviše ključeva na snopu nastavnika ne znači najviše vlasničkih privilegija, već najveću mjeru odgovornosti za time otvarajuće sadržaje. Predmeti kao mediji priče o svojim vlasnicima, korisnicima, stvarateljima, njihovim vremenima i sredinama također su bili važni i u simulaciji muzejskog inventiranja i prezentacije. Zajednički dijeljen sadržaj za seminarsku raspravu predstavljale su i vijesti.²⁶ Familijaliziranje je kao nastavna tehnika korišteno od samog uvodnog predstavljanja, kad je umjesto vlastitog predstavljanja nakon kratkog razgovora svatko trebao predstaviti svojeg studentskog kolegu iz klupe. Zajedničko uočavanje zajedničkih crta ovakvih predstavljanja omogućilo je početak nastavnog diskursa o kulturi. Isticanje disciplinarnosti korisnosti naglasilo se početnim studentskim ispisivanjem jednog pitanja na koje bi želio dobiti odgovor od etnologije, i kasnijim dopisivanjem metoda i tehnika koje iziskuju doseganje odgovora na vlastito pitanje.²⁷ Simulacija terenskog istraživanja u posve običnom ambijentu, na Narodnom trgu u Zadru, u metodološkom je nastavku 101-kolegija otvarala put istraživačkoj defamilijalizaciji poznate sredine. Ovaj vrlo važan aspekt etnologova rada u toj je redovitoj vježbi naglašavan usporedbama opažanja s još familijarnijim ambijentima trgova u vlastitim četvrtima.²⁸

²⁴ Poruka je na navedenom raspravištu arhivirana pod naslovom An unusual (and often unused) asset.

²⁵ Raspitivanje je bilo otežano posredovanjem između gradova zbog nastavnikove dislociranosti. Primjer nastavne simulacije detektivskog postupka v. na portalu www.canadianmysteries.ca, na kojem se od travnja 2004. godine postavljaju i raspravljaju neriješeni povijesni delikti. Sudionicima više i nije moguće postaviti točan odgovor, već se potiče analitičko uživanje u povijesni kontekst i lokalno podneblje. Datum zadnjeg posjeta 26. listopada 2009. Za detektivsku analogiju u znanstvenoj disciplini v. Sanders (1974) i Shulman (1994).

²⁶ Komentiranje i rasprava najsvježijih vijesti, uočenih pred jutarnji dolazak u seminar, nosilo je i ciljani potencijal kompetentnosti disciplinarnog diskursa. Neko promišljanje iz kanalizirane rasprave vođene o vijesti na kakvu je student tek mogao naići u kasnijim vlastitim neobveznim konverzacijama, moglo je pridonijeti respektu za znanje koje je stekao u dijaloškom seminaru.

²⁷ Pitanje je bilo ispisano na papiru potpisanom šifrom. Pri koncu nadovezujuće metodološke nastave student je na vlastitom listu najprije dopisao prikladne metode, a potom i operacionalne

tehnike najpraktičnije za ovakav metodski zadatak. Zadržavanje šifre list je činilo neocjenjivim, ali je ipak pretpostavljena korist za izgradnju samopouzdanja. Listovi su pri raspravljaju bili grupirani po temama pitanja i obilježjima pristupa; usp. Bain (2004: 50, 55 i 107).

²⁸ Na internetskoj wiki-platforni ovakva su opažanja u metodološkoj vježbi bilježena zapisivanjem grafiti i naziva firmi. Razabiranje previđanih detalja relevantnih pojava u familijarnom gradskom okruženju moglo je biti ilustrirano rezultatima prirodoslovne analize za koju sam saznao tek poslije, o čak 885 biljnih vrsta u urbanoj flori Zadra. Uočavanje kulturnih pojava čija se očitovanja doimaju posve običnima, i ovakvom bi analogijom moglo biti podcrtano prepoznavanjem karakteristične vrste kakva raste npr. na povijesnim gradskim bedemima ili na pročeljima kuća. Sličnu je ilustrativnu ulogu odigrao primjerak australskog stribora koji je godinu dana prije nastave prvi put u Hrvatskoj zasađen u zadarskom parku. Osim kulturnog predloška za njegovo domaće imenovanje po djelu Ivane Brlić-Mažuranić, zahvalan je predložak za usporedbu s kulturnom baštinom kakvu nam nudi i njegovo neobično genetsko nasljeđe i povijest otkrića.

RASPRAVA I ZAKLJUČAK

Koristi koje je nastava 101-kolegija u kretanju k postavljenim pedagoškim ciljevima imala od seminarskih tehnika simulacije i glume, potvrdile su njihovu vrijednost u visokoškolskoj nastavi (Lean et al., 2006; Ruben, 1999; Hofstede i Pedersen, 1999). Shvaćanje nastave izvan kauzaliteta primopredaje znanja (Cowan, 1998: 137; Bain, 2004: 27) već je dugo sadržano u polaznim pedagoškim postulatima, a u društvenim se i humanističkim znanostima od konca 1960-tih godina preklapilo s premještanjem etnografije iz deskriptivne u komunikacijsku domenu (Bochner i Ellis, 1996: 4) i poimanjem kulture kao teksta (Clifford i Marcus, 1986). Suočavajući studente u preddiplomskoj nastavi s vlastitom kulturom kao predmetom interesa i analitičkog razmišljanja, valjalo je omogućiti da i same ribe otkriju vodu, kako je ta poslovice prepričana u pedagoškoj raspravi (Bruner, 2000: 155). Da bi taj fluid u nastavi pigmentirao do vidljivosti, zahvalnima su se pokazale priče u čijim žanrovima plivamo svakodnevno (ibid., 142-144). Takvo prilaganje vlastitoj kulturi uključuje i poželjnu znatiželju, snagu unutrašnje motivacije (Kyriacou, 2001: 110). U nastavku procesa moglo bi se potvrditi da je metoda stvorila sadržaj (Terhart, 2001: 51). Načelo problemske nastave i učenja kroz otkrivanje bilo je i jamac aha-momenta, uočavanja previđenoga i shvaćanja značaja nenadano iskrisle kombinacije očitosti.²⁹ Zajedničko putovanje kroz opažanja u kulturi i načela njihove evaluacije potvrdilo se kao prikladno pedagoško sredstvo u kapacitiranju studenta da nauči postavljati prava pitanja, a ne da stekne znanje točnih odgovora. Sve je to olakšano polaznim definiranjem nastavnog ambijenta kao prostora u kojem ne postoje glupa pitanja, kako je to formulirao profesor sociologije (Bain, 2004: 142).³⁰

Analitičari ovakvih pedagoških praksi u visokom školstvu procjenjuju da se malo koriste ponajprije zbog većih pripremnih potreba, čak i do 50% (Lean et al., 2006: 232). Također, istraživanje je ustanovilo da i neki nastavnici ovakav rad smatraju neakademskim i manje pogodnim za visokoškolsku nastavu od drugih teorijski zasnovanijih pristupa (ibid.). Složenije izvedbe traže i više resursa, u najmanju ruku raspoloživost literature i upoznatost s ostvarivanim nastavnim praksama (ibid., 238).³¹ Posebno je značajno i pitanje evaluacije, kakva je npr. u postojećem tipiziranom anketnom listiću za studente za ovakav vid nastave gotovo neprimjenljiva.³²

I uz ove utvrđene otežice obavljeno istraživanje ipak svjedoči da se motivirani nastavnici zbog toga ne zaustavljaju u primjeni opisanih pedagoških praksi (Lean et al., 2006: 239). U

²⁹ Vježba opažanja na Narodnom trgu iz nadovezanog metodološkog kolegija potakla je takav učinak i u nastavnikovu istraživanju (Kale, 2008: 86).

³⁰ Takva pojmovna eksteritorijalizacija, zahvaljujući kojoj i dugujemo spacijalnu autonomiju sveučilišta, amblemski je naglašena korištenjem ploče "studentska zona" u nastavi van zgrade.

³¹ U ovom slučaju najkorisniji je bio pregled anketnog istraživanja nastavnih praksi sedamdesetak selekcioniranih profesora istaknutih koledža i sveučilišta u SAD, među kojima su nastavne prakse njih četrdesetak praćene posebno pozorno (Bain, 2004: 4), kao i najbolje reputirani priručnik kojeg sam koristio u njegovom devetom izdanju

(McKeachie, 1994: 163-171, i dr.). Ove savjete za literaturu dobio sam iz stručnih internetskih raspravišta.

³² Nastavnik dobiva zbirne ocjene za sve održane nastavne predmete. Iz nastavnikove anonimne ankete među studentima ocjene koje su primjenjive za ovaj dio nastave bile su da su "vježbe korisne" i "da mogu jedino pohvaliti vašu motivaciju za rad i način na koji predajete", te ocjena: "svidi mi se rad na satu i interakcija s profesorom". Ovo su odgovori na kasnije uvedeno pitanje o nastavi s opisnim odgovorom. Ni sadržaj nastavnikova anketnog listića nije bio odgovarajuće koncipiran za evaluaciju samog simulacijskog dijela seminarske nastave.

svojem izlaganju i raspravi inovativnih načina sveučilišne nastave iskusni predavač stanje nakon britanskog uvođenja novog načina vanjske revizije kakvoće nastave 2002. godine na koncu primjećuje da nastavnici trebaju biti spremni utvrditi i slaviti radosti nastave, isto kao i onda kad pripravno pretresaju njene slabosti (Cowan, 1998: 178). Iskustveno zasnovana nastava u humanističkim i društvenim znanostima najbliža je egzaktnosti koju može polučiti vježba ili eksperiment u prirodoslovnom laboratoriju. U dogodovštini izložene nastave je putovanje kolaborativno sazdanog Balda koji hrabro koračajući do blaga, bere jabuku sa bajkovitog stabla – što je u kulisama bio smotuljak žute folije među prstima raširenih ruku stojećeg nastavnika – bilo polazište nastavne radosti i nada za tek predstojeća putovanja.

LITERATURA

- Bain, K. (2004) *What The Best College Teachers Do*, Cambridge, Ma.: Harvard University Press.
- Bruner, J. (2000) *Kultura obrazovanja*, Zagreb: Educa.
- Bryman, A., (ur.) (2001) *Ethnography*, London: Sage.
- Campbell, J. (1973 [1949]) *The Hero With a Thousand Faces*, Princeton: Princeton University Press.
- Clifford, J., i Marcus, G., (ur.) (1986) *Writing culture: The poetics and politics of ethnography*, Berkeley: University of California Press.
- Cowan, J. (1998) *On Becoming an Innovative University Teacher*, Maidenhead: Open University Press.
- Čorak, Ž. (1991) *Krhotine. Prilog poznavanju hrvatske provincije u devetnaestom stoljeću*, Zagreb: Grafički zavod Hrvatske.
- Elliott, A. G. (1987) *Roads to Paradise: Reading the Lives of the Early Saints*, Hanover i London: Brown University Press.
- Ellis, A. K., i Fouts, J. T. (1997) *Research on Educational Innovations*, Larchmont: Eye on Education.
- Finnegan, R. i Drake, M., ur. (1994) *Studying Family and Community History, 19th and 20th Centuries: Vol. 1, From Family Tree to Family History*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Hofstede, G. J., i Pedersen, P. (1999) Synthetic Cultures: Intercultural Learning Through Simulation Games, *Simulation & Gaming* 30 (4), str. 415-440.
- Its, R. F. (1974) *Vvedenie v etnografiyo. Učebnoe posobie*, Leningrad: Izdatel'stvo Leningradskogo universiteta.
- Kale, J. (2008) Procesi autentificiranja prošlosti na kostimiranim povijesnim inscenacijama, *Acta Iadertina* 5, str. 67-91.
- Kale, J. (2009) Etnološki kurikulum na Sveučilištu u Zadru, Zaprimljeno za tisak u časopisu *Zadarska revija*.

- Kale, J., i Lulić-Štorić, J. (2001) Etnološka nastava i inicijativa za etnološki studij u Zadru, *Etnološka tribina*, 24, str. 189-194.
- Lean, J., Moizer, J., Towler, M. i Abbey, C. (2006) Simulations and games: Use and barriers in higher education, *Active Learning in Higher Education*, 7, str. 227-242.
- Lotman, Ju. M., Minc, Z. G. i Meletinskij, E. M. (1988) Literatura i miš'i, U: *Mif'i narodov mira, enciklopediya*, Tom 2, str. 58-65. Moskva: Sovetskaya enciklopedija.
- Ludwig, A. M. (2002) *King of the Mountain: The Nature of Political Leadership*, Lexington: University of Kentucky Press.
- McKeachie, W. (1994) *Teaching Tips: Strategies, Research, and Theory for College and University Teachers*, Lexington: Heath.
- Paget, M. A. (1990) Performing the Text, *Journal of Contemporary Ethnography*, 19 (1), str. 136-155.
- Propp, V. J. (1982 [1928]) *Morfologija bajke*, Beograd: Prosveta.
- Richardson, L. (1996) Educational Birds, *Journal of Contemporary Ethnography*, 25, str. 6-15.
- Ruben, B. (1999) Simulations, Games, and Experience-Based Learning: The Quest for a New Paradigm for Teaching and Learning, *Simulation & Gaming*, 30 (4), str. 498-505.
- Sanders, W. B.(ur.) (1974) *The Sociologist as Detective*, New York: Praeger.
- Shulman, D. (1994) Dirty Data and Investigative Methods: Some Lessons from Private Detective Work, *Journal of Contemporary Ethnography*, 23 (2), str. 214-253.
- Williamson, D. (1996) *Heretic*, Melbourne i Sydney: Penguin Books i Currency Press.

PARTICIPATORY SEMINAR PRACTICES IN TEACHING 101 COURSES

SUMMARY

The article describes innovatively applied participation, simulation and role-playing classroom activities such as those which were chosen as appropriate for achieving the pedagogical goals posed in an introductory undergraduate 101 teaching course. Historical and cultural texts which were easily understandable to the students, but were directly connected to the subject of professional interest, were used as teaching materials in constructing these seminars. Parts of other closely related subjects that are connected to this type of teaching were lightly touched upon. After citing previous results, today's understanding of the achievements, limits and perspectives of this kind of university teaching were summarized.

KEY WORDS: *collaborative teaching, culture, ethnology, experience based teaching, innovation, role-playing, seminar, simulation*

Prijevod sažetka na engleski jezik: David Veskadijaga